

REGLEMENTAREA ȘI ORGANIZAREA ACTIVITĂȚII DE AUDIT, UNELE PARTICULARITĂȚI ALE ACESTUIA ÎN ACTIVITATEA DE ASIGURĂRI

Cristina DOLGHI

Catedra Contabilitate și Informatică Economică

Audit is an independent review of annual financial statements, consolidated annual financial reports, and other related information of audited entities to the effect of expressing and presenting the auditor's professional opinion regarding to their correspondence under all significant aspects with the requirements established for the above reports.

Specificity of audit of insurance societies is defined by essence of insurance operations, features of the legislation regulating the given area, the developed practice of the organization accounting, the financial reporting, calculation of financial result and taxation.

În contextul armonizării legislației Republicii Moldova cu cerințele Directivelor Uniunii Europene, din 1 ianuarie 2008, a fost pusă în aplicare Legea privind activitatea de audit, nr.61 din 16.03.2007, care stabilește cadrul juridic privind organizarea acestei activități de către societățile de audit și auditorii întreprinzători individuali, reglementează exercitarea profesiei de audit.

Punerea în aplicare a Legii privind activitatea de audit are scopul de a armoniza auditul la Standardele Internaționale de Audit în conformitate cu prevederile Strategiei naționale de dezvoltare pe anii 2008-2011, aprobată prin Legea nr.295-XVI din 21.12.2007, cu Planul de Acțiuni „Republica Moldova – Uniunea Europeană” din 22.02.2005 și cu alte acte legislative în vigoare. Aceste acțiuni vor contribui la crearea unui mediu de afaceri favorabil, la creșterea culturii auditului, precum și la amplificarea prestigiului profesiei de auditor în Republica Moldova.

Noțiunea de audit este stabilită de legea cu privire la această activitate și prezintă examinarea independentă a rapoartelor financiare anuale, a rapoartelor financiare anuale consolidate și a altor informații, aferente acestora, ale entității auditate pentru exprimarea unei opinii profesioniste a auditorului asupra corespunderii lor, sub toate aspectele semnificative, cerințelor stabilite față de aceste rapoarte.

Reglementarea de stat a activității de audit se efectuează de către Ministerul Finanțelor, Consiliul de supraveghere a activității de audit și Camera de Licențiere, care cuprinde asigurarea normativă, certificarea și licențierea.

Ministerului Finanțelor elaborează, aprobă și publică standardele naționale de audit, Codul privind conduita profesională a auditorilor și contabililor, programul de examinare și alte reglementări privind activitatea de audit. De asemenea, organizează examenul de calificare, ține, în modul stabilit, Registrul de stat al auditorilor și Registrul de stat al societăților de audit, auditorilor întreprinzători individuali, eliberează certificatele de calificare a auditorilor în baza deciziei Comisiei de certificare. În baza deciziei Consiliului de supraveghere a activității de audit, Ministerul Finanțelor suspendează și retrage certificatele de calificare a auditorilor.

În procesul elaborării și implementării proiectelor de acte normative privind activitatea de audit, Ministerul Finanțelor colaborează cu asociațiile profesionale ale auditorilor și societățile de audit.

În modul stabilit de legislație, Ministerul Finanțelor reprezintă interesele Republicii Moldova în organizațiile internaționale specializate în domeniul auditului.

De competența Consiliului de supraveghere a activității de audit ține supravegherea modului în care auditorii, societățile de audit, auditorii întreprinzători individuali respectă:

- ✓ prevederile legislației în vigoare în domeniul activității de audit;
- ✓ standardele de audit și regulamentele privind practica de audit;
- ✓ prevederile Codului privind conduita profesională a auditorilor și contabililor;
- ✓ procedurile de control al calității lucrărilor de audit.

Societățile de audit, inclusiv cele create cu participarea capitalului străin, auditorii întreprinzători individuali au dreptul să practice în Republica Moldova activități de audit numai în cazul în care dispun de licență pentru desfășurarea acestei activități, eliberată în modul stabilit de legislația în vigoare. Persoanele fizice responsabile de activitatea de audit în cadrul societății de audit, precum și auditorul întreprinzător individual trebuie să fie auditori.

Supravegherea și controlul de stat al activității de audit sunt exercitate de Consiliul de supraveghere a activității de audit, care este o autoritate administrativă creată pe lângă Ministerul Finanțelor al Republicii Moldova și își desfășoară activitatea în temeiul legii privind activitatea de audit și al Regulamentului aprobat de Guvern.

Auditul se bazează pe următoarele principii fundamentale ale acestei activități:

- ✓ independență;
- ✓ onestitate și obiectivitate;
- ✓ competență profesională și conștiinciozitate;
- ✓ confidențialitate și comportament profesional;
- ✓ respectarea standardelor profesionale.

Din punctul de vedere al legislației, activitatea de audit se caracterizează prin două tipuri de audit – *obligatoriu* și *solicitat*.

Auditul obligatoriu al rapoartelor financiare anuale, inclusiv al celor consolidate, se efectuează la entitățile de interes public conform legislației în vigoare, iar auditul solicitat – la cererea acționarilor sau asociațiilor, a conducerii entității auditate, a investitorilor, a creditorilor, a organelor de stat și a instanței de judecată.

În dependență de obiectul auditat, auditul se clasifică în:

- ✓ auditul general al agenților economici;
- ✓ auditul instituțiilor financiare;
- ✓ auditul companiilor de asigurări;
- ✓ auditul participanților profesioniști la piața valorilor mobiliare.

Față de utilizatorii de informații auditul se clasifică în *audit intern* și *audit extern*.

Auditul intern este o parte componentă a controlului de gestiune. Auditul intern este practicat la întreprinderile mari cu o structură organizatorică compusă din subdiviziuni, unde conducerea entității nu se ocupă zi de zi cu controlul activității acestora, în entitățile de interes public conform legislației în vigoare. Auditul intern prezintă conducerii informația cu privire la activitatea subdiviziunilor și confirmă veridicitatea rapoartelor prezentate de manageri.

Funcțiile auditorilor interni sunt executate de grupe de revizori, la întreprinderile mari, care activează în secțiile de contabilitate, de subalterni ai contabilului-șef sau ai directorului financiar. Dar, odată cu dezvoltarea economiei, creșterea cerințelor față de informația utilizată la raportarea financiară și a cerințelor utilizatorilor de aceste informații se largesc și funcțiile auditului intern, care includ:

- ✓ controlul situației activelor și neadmiterea pierderilor neîntemeiate;
- ✓ confirmarea veridicității informației utilizată de conducerea entității la luarea deciziilor;
- ✓ confirmarea executării procedurilor de control intern;
- ✓ analiza eficienței funcționării sistemului de control intern și a interpretării informației;
- ✓ estimarea calității informației prezentate de sistemul informațional intern.

Auditul intern și extern se completează reciproc, dar în același timp se deosebesc esențial.

Caracteristica particularităților acestor tipuri de audit este prezentă în următorul tabel:

Tabel

Particularități ale auditului intern și extern

Nr. d/o	Factori caracteristici	Audit intern	Audit extern
1.	Scopul	Se stabilește de conducere ținându-se cont de necesitățile managementului atât al secțiilor entității, cât și al entității în totalitate	Se stabilește de contractul încheiat între societatea de audit, auditorul întreprinzător individual și entitatea auditată
2.	Obiectul	Hotărârea unor sarcini funcționale manageriale, elaborarea și controlul sistemelor informaționale ale entității	În cele mai dese cazuri sistemul contabil și raportări financiare ale entității
3.	Țelul	Se stabilește de conducerea entității	Se stabilește de legislație în domeniul auditului și include estimarea veridicității rapoartelor financiare și justificarea respectării legislației în vigoare
4.	Subiectul	Angajații entității, subalternii conducătorului entității, care sunt incluși în schema de încadrare și salarizare a entității	Auditorii, experții și alți profesioniști independenți care au licență de activitate în acest domeniu

Continuarea Tabelului

4.	Tipul activității	Activitate executivă	Activitate de întreprinzător
5.	Organizarea activității	Executarea sarcinilor puse de conducere	Se stabilesc de societatea de audit, auditorul întreprinzător individual conform actelor legislative și normative în vigoare
6.	Relațiile	Subordonare conducătorului entității, dependență de acesta	Egalitate în drepturile de parteneri, independență
8.	Calificarea	Se determină de conducerea entității	Se reglementează de actele legislative și normative în vigoare
9.	Plata	Se remunerează de entitate conform schemei de încadrare și salarizare în vigoare	Achitarea serviciilor de audit conform condițiilor stabilite de contractul de audit
10.	Responsabilitatea	Față de conducere pentru funcțiile îndeplinite	Față de client și persoanele terțe conform actelor legislative și normative în vigoare în domeniu
11.	Metodele	Metodele de executare pot fi unice în caz dacă se îndeplinesc aceleași sarcini (de exemplu, estimarea veridicității informației). Sunt și deosebiri ce privesc gradul de exactitate, corectitudine și detaliere a datelor	
12.	Rapoarte	Față de conducere	Informația cu privire la încheierea raportului de audit poate fi publicată, iar partea analitică a raportului se transmite clientului

Analizând funcțiile menționate în Tabel, se poate face concluzia că auditul intern nu numai controlează activele și modul de păstrare a acestora, dar îndeplinește și funcții de control al politicii și calității managementului entității.

Funcțiile auditului intern pot fi executate nu numai de angajații entității, dar și de auditori independenți în bază de contract.

Activitatea de audit poate fi organizată de societatea de audit, care poate fi constituită sub formă de societate cu răspundere limitată sau de societate pe acțiuni de tip închis. Auditorul poate desfășura activitate de audit în calitate de angajat al societății de audit, de auditor întreprinzător individual cu statut de persoană juridică sau de auditor întreprinzător individual fără statut de persoană juridică.

Cea mai mare parte a valorii aporurilor la capitalul social al societății de audit aparține auditorilor și/sau societăților de audit rezidente sau nerezidente, iar organul executiv al acestor societăți, precum și al auditorului întreprinzător individual sunt conduse de auditor.

Conform prevederilor art.6 al Legii privind activitatea de audit, societatea de audit, auditorul întreprinzător individual, pe lângă activitatea de audit, pot presta următoarele servicii:

- ✓ de organizare, de restabilire și de ținere a evidenței contabile;
- ✓ de acordare a asistenței la automatizarea evidenței contabile;
- ✓ de expertiză contabilă;
- ✓ de planificare fiscală și de calcul al obligațiilor de plată la buget, de întocmire a declarațiilor fiscale;
- ✓ de analiză a activității economico-financiare;
- ✓ de consultanță și deservire informațională în probleme ce țin de domeniul legislației financiare și fiscale;
- ✓ de elaborare și propagare a materialelor metodice, a recomandărilor privind evidența contabilă, impozitarea, auditul;
- ✓ de asistență juridică în probleme de activitate economico-financiară;
- ✓ de asistență în domeniul managementului;
- ✓ de asistență în administrare, reorganizare și lichidare;
- ✓ de consultanță în administrarea investițiilor, în analiza proiectelor investiționale.

Unul și același auditor, pe lângă activitatea de audit, nu poate acorda serviciile sus-menționate în cadrul aceleiași entități auditate, pentru aceeași perioadă de gestiune.

Societatea de audit, auditorul întreprinzător individual sunt obligați să respecte principiile de organizare și desfășurare a activității de audit, indiferent de tipul de proprietate, forma de organizare juridică în conformitate cu standardele de audit, cu actele legislative și cu alte acte normative care reglementează aceste principii.

Standardele de audit sunt principiile de bază unice, care trebuie să fie utilizate de către societățile de audit și auditorii întreprinzători individuali în activitatea lor profesională.

Respectarea standardelor de audit în procesul de prestare a acestor servicii garantează un nivel anumit al calității lor și siguranța rezultatelor auditului exercitat.

Serviciile de audit se prestează în baza contractului de audit, care se încheie în scris conform legislației civile în vigoare și reglementează relațiile dintre societatea de audit, auditorul întreprinzător individual și entitatea auditată.

Efectuarea auditului constă din următoarele etape:

1. Planificarea auditului.
2. Colectarea dovezilor de audit.
3. Finisarea auditului.

Etapa de planificare a auditului include:

- ✓ obținerea informației despre businessul clientului;
- ✓ încheierea contractului de audit;
- ✓ calculul pragului de semnificație;
- ✓ studiul și estimarea sistemului de contabilitate și control intern al clientului;
- ✓ evaluarea riscului de audit;
- ✓ elaborarea planului general și a programei de audit.

Etapa a doua de efectuare a auditului este, cum a fost menționat, colectarea dovezilor de audit. Acestea urmează a fi obținute în procesul auditului rapoartelor financiare, precum și la executarea procedurilor de obținere a dovezilor respective, care vor asigura o bază suficientă pentru exprimarea opiniei auditorului.

În scopul obținerii dovezilor de audit suficiente și adecvate pentru formarea concluziilor argumentate, a opiniei de audit, auditorul se bazează pe informația acumulată în procesul de executare a auditului.

În cursul executării auditului este necesar de acumulat un volum suficient de informație, care va da posibilitate auditorului de a face concluzii argumentate. Totodată, auditorul trebuie să țină cont de faptul că volumul informației în fiecare situație aparte se stabilește pe baza estimării eficienței controlului intern și a gradului riscului de audit la agentul economic respectiv. Cu cât mai eficient este sistemul de control intern sau cu cât mai mare este rezerva riscului de audit în comparație cu valoarea admisă, cu atât mai puține dovezi de audit pot fi colectate.

Dovezile de audit cuprind informația conținută în documentele primare și registrele contabile în baza cărora se întocmesc rapoartele financiare, precum și informația confirmativă din alte surse.

Obținerea dovezilor de audit se bazează pe îmbinarea optimală a informației obținute în rezultatul testării controlului intern și a procedurilor ce țin de esență.

Testarea controlului intern este un proces de efectuare a testelor în scopul obținerii dovezilor de audit referitoare la caracterul rezonabil al structurii și eficienței funcționării sistemelor contabil și de control intern.

Procedurile ce țin de esență prezintă teste efectuate în scopul obținerii dovezilor de audit pentru identificarea denaturărilor semnificative în rapoartele financiare, care se divizează în două tipuri: testarea detaliată a tranzațiilor și a soldurilor conturilor și procedurilor analitice.

Etapa de finisare a auditului include generalizarea informației ce a fost acumulată pe perioada efectuării auditului, care servește bază pentru sistematizarea devierilor și abaterilor de la legislația în vigoare depistate, întocmirea raportului de audit și formarea opiniei auditorului cu privire la veridicitatea rapoartelor financiare ale entității ce se include în paragraf separat al raportului.

Raportul de audit se întocmește conform cerințelor stabilite de legea privind activitatea de audit, de Standardele de audit aplicate de auditor și de alte acte normative în domeniu. În caz contrar, Consiliul de supraveghere a activității de audit declară raportul auditorului nul, fapt care atrage efectuarea repetată a auditului de către un alt auditor.

Auditul societăților de asigurări are o serie de particularități ce sunt condiționate de specificul acestei activități.

La efectuarea auditului în societățile de asigurări se verifică atât întrebările comune pentru activitatea oricărei entități, cât și operațiile specifice activității de asigurări. Operațiile principale comune supuse auditului includ controlul operațiilor cu activele materiale și nemateriale, respectarea legislației muncii și decontările cu personalul, operațiile de decontare și plată, operațiile de casă, decontările cu debitorii și creditorii etc. Controlul acestor operații și decontări în societățile de asigurări nu diferă esențial de controalele analoge în alte domenii de activitate, deoarece acestea utilizează în activitatea lor aceleași acte legislative și normative în vigoare.

Specificul auditului în societățile de asigurări este determinat de specificul operațiilor de asigurări efectuate de acestea și, ca rezultat, legislația ce reglementează această activitate prevede particularități în organizarea și ținerea contabilității și raportării financiare, în efectuarea calculului rezultatelor financiare și impunerea fiscală.

Cadrul juridic privind activitatea în domeniul asigurărilor, dezvoltarea și consolidarea relațiilor dintre asigurători, asigurați și terțe persoane este format din Constituția Republicii Moldova, Codul civil al Republicii Moldova, Legea Republicii Moldova „Cu privire la asigurări”, nr.407-XVI din 21 decembrie 2006, alte acte legislative, acte normative ale Autorității de supraveghere a asigurărilor și acordurile internaționale în domeniu la care Republica Moldova este parte.

Ținând cont de cerințele stabilite față de asigurător în ce privește formarea capitalului statutar, licențierea, interzicerea altor activități în afară de activitatea de asigurări, în primul rând este necesar de verificat documentele de constituire ale asigurătorului, certificatul de înregistrare, licențele cu privire la desfășurarea activității de asigurări conform prevederilor actelor legislative și normative în vigoare.

În societățile de asigurări, particularitățile organizării contabilității și raportării financiare trebuie să fie luate în considerație de auditor la verificarea corectitudinii aplicării grupelor suplimentare de conturi și conturi de gradul I pentru contabilitatea financiară a organizațiilor de asigurări aprobate prin hotărârea nr.53 din 15 aprilie 1998 de către Serviciului de Stat pentru Supravegherea Asigurărilor și Fondurilor Nestatale de Pensii pe lângă Ministerul Finanțelor al Republicii Moldova.

În procesul de efectuare a auditului operațiilor de asigurare este necesar de verificat corectitudinea perfecționării și evidenței contractelor de asigurare conform formelor aprobate de autoritatea de supraveghere a asigurărilor; evidența operațiilor de asigurare, coasigurare și reasigurare.

Unul dintre principalele articole de cheltuieli în activitatea de asigurări sunt cheltuielile cu privire la plățile de asigurare. În legătură cu aceasta, o deosebită atenție se acordă controlului efectuării argumentate și la timp a plăților de asigurare și a refuzurilor de plăți, dacă acestea au avut loc, conform legislației și actelor normative în vigoare.

Specificul asigurărilor condiționează formarea rezervelor de asigurare în societățile de asigurări conform cerințelor Legii cu privire la asigurări și ale actelor normative în vigoare cu privire la regulile de formare a acestora. Asigurătorul formează și menține, potrivit activității pe care o desfășoară, suficiente rezerve tehnice, necesare îndeplinirii obligațiilor ce rezultă din contractele de asigurare, coasigurare și reasigurare. Asigurătorul este obligat să colecteze și să păstreze la un nivel adecvat informația necesară creării de rezerve.

Informația cu privire la rezervele de asigurare prezintă unul dintre principalele componente ale rapoartelor financiare și specializate ale societății de asigurări. Formarea incorectă a rezervelor de asigurare poate să determine neautenticitatea rapoartelor financiare ale asigurătorului, ceea ce nu va permite proprietarilor și utilizatorilor de informație cointeresați să evalueze real activele și obligațiile societății de asigurări și, ca urmare, aceștia vor lua decizii incorecte în managementul entității.

Auditul rezervelor de asigurare justifică corespunderea rezervelor de asigurare obligațiilor asumate de către asigurător, respectarea condițiilor plasării acestora conform actelor normative elaborate de autoritatea de supraveghere a asigurărilor.

Prin plasarea rezervelor de asigurare se înțelege categoriile de active admise să reprezinte fondurile și rezervele de asigurare.

Particularități semnificative în activitatea de asigurări au articolele de cheltuieli incluse în costul serviciilor de asigurări ce determină și deosebirile în calculul rezultatului financiar al asigurătorului. Din aceste considerente, este necesar ca la efectuarea auditului acestor operații să se justifice includerea cheltuielilor în costul serviciilor de asigurări și în formarea rezultatului financiar.

Legislația ce vizează activitatea de asigurări impune asigurătorului cerințe dure în privința garantării stabilității financiare și a solvabilității.

Prin stabilitatea financiară a societății de asigurări se subînțelege capacitatea acestora de a menține marja de solvabilitate când apar unele situații interne și externe nefavorabile pentru sursele financiare proprii. Noțiunea de stabilitate financiară prevede perspectiva îndeplinirii nu numai a obligațiilor curente, dar și a obligațiilor ce apar. La rândul său, solvabilitatea este capacitatea societății de asigurări de a îndeplini la termen obligațiile asumate față de asigurați din sursele proprii.

Menținerea stabilității financiare este dictată de caracterul relațiilor în asigurări, formate pe principiile probabilității apariției cazurilor asigurate, deoarece repartizarea, fie cât de reușită, a riscurilor nu poate garanta că nu va apărea riscul accidental. În aceste cazuri, asigurătorul are necesitate de capital suplimentar

cu mult mai mare ca cel evaluat preventiv pentru acoperirea daunelor așteptate. Din aceste considerente, asigurătorul este obligat să formeze rezerve financiare ce vor acoperi atât obligațiile apărute, cât și obligațiile ce vor apărea pe viitor. Deci, societatea de asigurare formează mijloace proprii maxime ce dau posibilitate de a achita daunele apărute fără a fi destabilizată situația financiară.

În scopul garantării solvabilității, este necesar ca societatea de asigurări să păstreze corelația dintre mărimea mijloacelor proprii și obligațiilor de asigurare.

Bibliografie:

1. Legea privind activitatea de audit, nr.61 din 16 martie 2007 // Monitorul Oficial al Republicii Moldova. - 2007. - Nr.117-126.
2. Legea cu privire la asigurări, nr.407-XVI din 21 decembrie 2006 // Monitorul Oficial al Republicii Moldova. - 2007. - Nr.47-49/213.
3. Standardele Naționale de Audit, aprobate prin Ordinele Ministerului Finanțelor Republicii Moldova nr.62 din 12 iunie 2000, nr.62 din 8 iulie 2002, nr.16 din 12 februarie 2007, nr.118 din 17 noiembrie 2000, nr.127 din 25 decembrie 2000 // Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr.91 din 29 iulie 2000, nr.103 din 18 iulie 2002, nr.29 din 2 martie 2007, nr.157 din 21 decembrie 2000, nr.163 din 29 decembrie 2000.
4. Codul privind conduita profesională a contabililor și auditorilor din Republica Moldova, aprobat prin Ordinul Ministerului Finanțelor al Republicii Moldova nr.29 din 1 martie 2001 // Monitorul Oficial al Republicii Moldova. - 2001. - Nr.29.
5. Hotărârea Serviciului de Stat pentru supravegherea asigurărilor și FNP pe lângă Ministerul Finanțelor al Republicii Moldova „Cu privire la aprobarea și punerea în aplicare a grupelor suplimentare de conturi și conturi de gradul I pentru contabilitatea financiară a organizațiilor de asigurare din Republica Moldova”, nr.53 din 15 aprilie 1998 // Monitorul Oficial al Republicii Moldova. - 1998. - Nr.105-107/205.
6. „Regulile de formare a rezervelor tehnice pe tipurile de asigurare în afară de viață”: Hotărârea Serviciului de Stat pentru supravegherea asigurărilor și FNP pe lângă Ministerul Finanțelor al Republicii Moldova, nr.43 din 26.03.2001 // Monitorul Oficial al Republicii Moldova. - 2001. - Nr.141-143/332.
7. „Regulamentul cu privire la garantarea solvabilității organizațiilor de asigurare”: Hotărârea Serviciului de Stat pentru supravegherea asigurărilor și FNP pe lângă Ministerul Finanțelor al Republicii Moldova, nr.91 din 21.11.2002 // Monitorul Oficial al Republicii Moldova. - 2002. - Nr.185-189/416.
8. „Regulile de plasare a fondurilor și rezervelor de asigurare”: Ordinul Serviciului de Stat pentru supravegherea asigurărilor și FNP pe lângă Ministerul Finanțelor al Republicii Moldova, nr.77 din 11.06.2001, înregistrat la Ministerul Justiției la 20.06.2001 nr.212 // Monitorul Oficial al Republicii Moldova. - 2001. - Nr.72/203.
9. Аудит: Учебник. 5-е изд., перераб. и доп. - Москва: ИНФРА-М, 2006.
10. Основы аудита: Вопросы и ответы. - Москва: Юриспруденция, 2005.

Prezentat la 11.11.2008